

17. 10. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Přístup orgánů činných v trestním řízení ke zdravotnické dokumentaci

Zdravotnická dokumentace musí být v souladu se zákonem vedena o každém pacientovi. Obsahuje údaje o zdravotním stavu pacienta a skutečnostech souvisejících s poskytováním zdravotních služeb. Ačkoliv občanský zákoník č. [89/2012](#) Sb. se sféry zdravotnictví dotýká poměrně podrobně, požadavky na vedení nalezneme zejména ve specializovaném zákoně č. [372/2011](#) Sb., o zdravotnických službách a ve vyhlášce č. [98/2012](#) Sb., o zdravotnické dokumentaci.

Zdravotnická dokumentace je předmětem lékařského tajemství. Jejím obsahem jsou nezřídka údaje citlivého až intimního charakteru, jejichž případné vyžádání může velmi silně narušit osobní či profesní život nebo vystavit pacienta odsouzení či posměchu. Lékaři a jiní zdravotničtí pracovníci jsou vázáni povinností mlčenlivosti, kterou musí zachovávat o všech skutečnostech, o kterých se dozví v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb (§ 51 zákona o zdravotních službách).

Velmi často dochází k situaci, kdy **policejní orgán činný v trestním řízení požaduje doložení zdravotnické dokumentace**, aby byl v souladu s trestním řádem zjištěn takový skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro předmětné rozhodnutí. Údaje obsažené ve zdravotnické dokumentaci mohou přispět jak k odsouzení podezřelého, tak k jeho osvobození. Je zde tedy dán jednoznačný veřejný zájem spočívající v dosažení účelu trestního řízení.[1] Tento zájem je nezbytné poměřit s osobnostními právy pacienta.

Policejní orgán či státní zástupce má vždy možnost požádat osobu, o které je zdravotnická dokumentace vedena, aby zdravotnické zařízení dobrovolně zprostita mlčenlivosti.

Pokud pacient souhlas neudělí, je nezbytně nutné postupovat v souladu s ust. § 8 odst. 5 trestního řádu v následujícím znění: „*Nestanoví-li zvláštní zákon podmínky, za nichž lze pro účely trestního řízení sdělovat informace, které jsou podle takového zákona utajovány, nebo na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti, lze tyto informace pro trestní řízení vyžadovat po předchozím souhlasu soudce.*“ Toto ustanovení není v praxi vždy dodrženo.

Neaplikovatelnost povinnosti k vydání věci

Policejními orgány by mohla být zdravotnická dokumentace **nesprávně vyžadována na základě § 78 odst. 1 trestního řádu**, cit: „*Kdo má u sebe věc důležitou pro trestní řízení, je povinen ji na vyzvání předložit soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu; je-li ji nutno pro účely trestního řízení zajistit, je povinen věc na vyzvání těmto orgánům vydat. Při vyzvání je třeba ho upozornit na to, že nevyhoví-li výzvě, může mu být věc odňata.*“

Ačkoliv je zdravotnická dokumentace důležitá pro trestní řízení a zároveň se nachází v držbě třetí osoby, nelze takto postupovat. Ust. § 78 odst. 2 trestního řádu totiž dodává, že povinnost věc vydat „**se nevztahuje na listinu, jejíž obsah se týká okolnosti, o které platí zákaz výslechu, ledaže došlo k zproštění povinnosti zachovat věc v tajnosti nebo k zproštění povinnosti mlčenlivosti.**“

§ 99 odst. 2 trestního řádu pak stanoví, že „**Svědék nesmí být vyslýchán též tehdy, jestliže by svou výpovědí porušil státem uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti, ledaže byl této povinnosti příslušným orgánem nebo tím, v jehož zájmu tuto povinnost má, zproštěn.**“ Státem uloženou povinnost mlčenlivosti má i zdravotnický pracovník.[2]

Vyžádání zdravotnické dokumentace na základě § 78 trestního řádu je tedy postup jednoznačně nesprávný a je i pochybením zdravotnického zařízení, pokud takové výzvě vyhová.

Vydání jen na základě dikce § 51 odst. 2 písm. d) zákona o zdravotních službách

Dalším potenciálně matoucím ustanovením je **§ 51 odst. 2 písm. d) zákona o zdravotních službách**. Stanoví, že „**není porušením povinnosti mlčenlivosti, pokud dojde ke sdělení údajů nebo jiných skutečností pro potřeby trestního řízení způsobem stanoveným právními předpisy upravujícími trestní řízení; za porušení povinné mlčenlivosti se rovněž nepovažuje sdělování údajů nebo jiných skutečností při plnění zákonem uložené povinnosti překazit nebo oznámit spáchání trestného činu.**“

Toto ustanovení však nemůže být vykládáno tak, že na žádost policejního orgánu je třeba údaje bezpodmínečně poskytnout! **Je vždy nezbytně nutné dodržet způsob, který stanoví právní předpisy upravující trestní řízení.** Je tedy třeba dodržet i § 8 odst. 5 trestního řádu a vyžádat si v předstihu souhlas soudce (nebo zproštění mlčenlivosti od pacienta).

K souladnosti obou ustanovení **se vyjádřil Ústavní soud ČR v nálezu II. ÚS 2050/14 ze dne 10. 3. 2015.** Šlo o situaci, kdy byla policejním orgánem uložena pořádková pokuta zdravotnickému zařízení, které nevyhovělo výzvě dle § 8 trestního řádu, která nebyla doložena souhlasem soudce.[3] Okresním soudem byla pokuta potvrzena, když soudce zaujal názor, že k poskytnutí zdravotnické dokumentace není třeba jeho souhlasu.

Jelikož se jednalo o tzv. bagatelní věc, řádný opravný prostředek zde nebylo možno podat, ale nemocnice se obrátila na Ústavní soud. Ústavní stížnost byla odůvodněna tvrzeným porušením na čl. 2 odst. 2 a odst. 3 a čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Ústavní soud zde neshledal porušení těchto práv, jelikož se jich dovolávala nemocnice a nikoliv pacient – shledal ale jiný **důvod protiústavnosti rozhodnutí, a to zásah do vlastnického práva nemocnice, garantovaného čl. 11 odst. 1 Listiny**, a to udělením pokuty. Citace z nálezu: „(...) ani ustanovení § 51 odst. 2 písm. d) zákona o zdravotních službách obecně nezprošťuje poskytovatele zdravotní péče mlčenlivosti pro účely trestního řízení (...)v případě trestního řízení sice může dojít k prolomení povinné mlčenlivosti, to však jen způsobem, který stanoví trestní procesní předpisy.“

Tedy ani ustanovením § 51 odst. 2 písm. d) zákona o zdravotních službách nelze ospravedlnit absenci souhlasu soudce dle § 8 odst. 5 trestního řádu. Zdravotnické zařízení, které nebylo zproštěno mlčenlivosti a takové výzvě nevyhoví a policií bude případně pokutováno, může očekávat, že se mu dostane právní ochrany u soudu.

Legalita souhlasu soudce dle § 8 odst. 5 trestního řádu

Soudce se při případném udělení souhlasu s vydáním zdravotnické dokumentace musí zabývat tím, jak vyhodnotí vznikající kolizi základních práv a svobod, resp. jejich střet s jinou ústavně chráněnou

hodnotou, zde právo na soukromí vs. zájem státu na objasnění a vyšetření trestné činnosti.

Proti souhlasu soudce dle § 8 odst. 5 trestního řádu je možné podat ústavní stížnost. Ve výše uvedeném smyslu se legalitou takového souhlasu zabýval Ústavní soud ČR, a to v nálezu II. ÚS 2499/14 ze dne 10. 3. 2015, když uvedl, že „Tato výjimka z povinnosti mlčenlivosti však musí být vykládána velmi restriktivním způsobem, tedy vždy jen v nezbytném rozsahu tak, aby nebyl mařen účel trestního řízení na straně jedné, nicméně současně aby bylo v co možná největší míře respektováno soukromí a osobnostní sféra osob, kterých se toto prolomení mlčenlivosti bezprostředně dotýká.“

V citovaném případě se jednalo o situaci, kdy mělo být v trestní věci prokázáno rodičovství dítěte vyžádáním veškeré zdravotnické dokumentace stěžovatelky. Dokumentace se týkala umělého oplodnění. Pokud by rodičovství bylo prokázáno, svědčilo by to o tom, že byla padělána veřejná listina. Otázka rodičovství však v mezidobí byla již postavena na jisto jiným způsobem a vyžádání dokumentace, byť by bylo také důkazem, bylo tedy nadbytečné a zásah do soukromí stěžovatelky nebyl vyvážen veřejným zájmem. Tedy jak uvádí Ústavní soud: „je proto namístě např. hodnotit, o jaký trestný čin se jedná, co je obsahem požadované dokumentace, v jakém postavení se nachází osoba, o jejíž zdravotní údaje se jedná (pachatel trestného činu či poškozený) atp.“

Ústavní soud také v tomto nálezu cituje svůj dřívější judikát sp. zn. I. ÚS 321/06: „**Možnost pracovat v rámci trestního řízení s informacemi o zdravotním stavu osob bez jejich souhlasu přitom samozřejmě neznamená, že tak lze činit nepřiměřeným způsobem.** Jakkoliv vzhledem k veřejnému charakteru procesu nelze rozšíření některých údajů o zdravotním stavu mezi veřejnost zabránit, je pochopitelně nutné, aby charakter těchto informací měly orgány činné v trestním řízení stále na mysli a nakládaly s nimi pouze v nezbytném rozsahu.“

Závěr

Zdravotnická dokumentace je, jistě zaslouženě, předmětem zvláštní ochrany zákona, a to i v situaci, kdy na druhé misce vah leží veřejný zájem na potrestání pachatele trestného činu. Ochrana je problematická v tom smyslu, že zdravotnická dokumentace se zpravidla nachází v držení třetí osoby, zdravotnického zařízení. To musí samo zhodnotit, zda jsou splněny podmínky pro vydání zdravotnické dokumentace policii. Hájí zde tedy práva „cizího“, přitom však samo čelí pořádkové pokutě či jiným možným opatřením.

JUDr. Evelyn Lojdová,
advokát

Mgr. Lukáš Malý,
advokát

Advokátní kancelář JUDr. Evelyny Lojdová

Pařížská 67/11
110 00 Praha 1

Tel.: +420 228 226 371-4
e-mail: lojdova@aklojdova.cz

[1] Srov. nález Ústavního soudu ČR sp. zn. I. ÚS 321/06 ze dne 18. 12. 2006 nebo sp. zn. III. ÚS 256/01 ze dne 21. 3. 2002.

[2] Např. Šámal, P. a kol., Trestní řád, komentář – díl I, 6. vydání, Praha: C. H. Beck, s. 873.

[3] Je dlužno uvést, že policejní orgán řádně žádal soudce o poskytnutí souhlasu, soudce však tento souhlas odmítl udělit právě s odůvodněním, že je nadbytečný.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)